

Pedagogisch beleidsplan 2026

(Start: 1 juli 2022)

Deel 1

De Toermalijn, BSO (buitenschoolse opvang)

Abellalaan 74

2182 TZ, Hillegom

Inhoud

Inleiding	3
1. Doelstelling.....	4
2. Pedagogische visie	5
3. Pedagogische uitgangspunten en werkwijze.....	6
4. Wettelijke pedagogische eisen.....	10
4.1 Emotionele veiligheid	10
4.2 Sociale competenties.....	11
4.3 Persoonlijke competenties	11
4.4 Normen en waarden.....	12
5. De groepen	14
6. Veiligheid en Gezondheid	17
7. Personeel	18
8. Contact met ouders	19

Inleiding

Op 1 juli 2022 ontstaat BSO De Toermalijn. Deze BSO is direct gekoppeld aan De Toermalijn, Vrijeschool voor de Bollenstreek. Ook ontstaat vanaf 1 juli 2022 Peutergroep De Toermalijn. De school, de BSO en de Peutergroep opereren allemaal onder de naam De Toermalijn. De kinderen die naar de BSO gaan, zijn kinderen die op de school zitten en de kinderen die naar de Peutergroep gaan hebben in principe een plek op de school, zodra ze 4 jaar zijn. De school, de BSO en de peutergroep vormen samen een Integraal Kind Centrum, een IKC.

Voor u ligt hier het pedagogisch beleidsplan van BSO De Toermalijn, in Hillegom. In dit beleidsplan verwoorden wij vanuit welke pedagogische gezichtspunten wij werken. Op deze manier willen wij ouders, belanghebbenden en geïnteresseerden een duidelijk beeld geven van de achtergrond van onze werkwijze. Dit pedagogisch beleidsplan biedt het kader voor de jaarlijks op te stellen pedagogische werkplannen; de praktische vertaling van het beleid naar de werkvloer.

Het plan zal voortdurend in ontwikkeling blijven en naar aanleiding van een jaarlijkse evaluatie worden aangepast om zo de pedagogische kwaliteit op de BSO te blijven waarborgen.

BSO De Toermalijn biedt buitenschoolse opvang vanuit een antroposofische visie aan kinderen van 4 t/m 12 jaar.

Er is hier twee groepen voor maximaal 30 kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar.

Dit pedagogisch beleidsplan is tot stand gekomen als aanzet om vervolgens in samenspraak met de pedagogisch medewerkers te relateren aan de praktijk en voor advies voor te leggen aan de oudercommissie. Het plan zal geen statisch document zijn, maar beoogt richtinggevend te zijn voor een langere periode. We zullen in de loop van 2024 in samenspraak met de pedagogisch medewerkers en oudercommissie het plan actualiseren.

Mocht u als lezer opmerkingen hebben die dit beleidsplan ten goede kunnen komen, dan houden wij ons aanbevolen.

Directie De Toermalijn en Leidinggevende Opvang BSO

Maurice Wiering en Monique van den Bosch

1. Doelstelling

IKC De Toermalijn biedt antroposofische kinderopvang aan kinderen van 4 tot 12 jaar. Doelstelling is het bieden van een plaats waar kinderen zich veilig, thuis en geliefd voelen, waar alle aandacht die zij nodig hebben aan hen wordt besteed en waarin zij zich harmonieus en gezond kunnen ontwikkelen. Ieder kind mag zichzelf zijn en worden. Ontwikkelen in vrijheid is hierbij een belangrijk gegeven, waarbij de vrijheid voor de één afgestemd moet zijn op de vrijheid van de ander. Dit is wat de kinderen mogen leren op de BSO, binnen de veiligheid omgeving waar afspraken van goede omgang met elkaar leidend zijn.

De antroposofische pedagogie vertalen we naar onze groepsruimte, waar het speelgoed, het spel- en activiteiten aanbod en de inrichting bewust gekozen zijn: afgestemd op de leeftijdsfasen en de tijd van het jaar; In onze houding naar en omgang met de kinderen houden we ook rekening met de leeftijdsfase en de eigenheid van ieder kind; Het dagritme biedt een veilige bedding van duidelijkheid en structuur waarbinnen geborgenheid en ongedwongenheid kunnen bestaan; In het jaarritme borduren we op een huiselijke manier voort op de jaarfeesten die op school worden gevierd.

Ongedwongen

We streven een sfeer na waarin ongedwongenheid en plezier, veiligheid en geborgenheid centraal staan. Hier beschrijven we hoe we inhoud geven aan deze begrippen.

Ongedwongenheid gaat over 'je gang kunnen gaan' en de middag als vrije tijd beleven. De speelplekken die ons lokaal, de gang en het buitenterrein hebben, bieden de kinderen de mogelijkheid om zowel met elkaar als individueel tijd door te brengen. De nadruk ligt op mogen en niet op moeten als het gaat om spel en activiteiten. Plezier kan ontstaan in een omgeving waar we een positieve, opgewekte houding voorleven.

Veiligheid

Veiligheid gaat over zowel fysieke als emotionele veiligheid. Kinderen moeten zich veilig weten en ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat de kinderen veilig zijn. Emotionele veiligheid gaat erover dat een kind zich gezien en gehoord voelt, dat het kind er mag zijn en gewaardeerd wordt zoals het is. Naast plezier mag een kind ook verdriet en boosheid uiten. Ritme, regelmaat, vaste gewoonten en regels geven een bedding van duidelijkheid, houvast en dus veiligheid. De kinderen kunnen rekenen op een vast dag-verloop waarbij het verzamelen, de maaltijd en het theedrinken/fruit eten met verhaal bijvoorbeeld vaste punten vormen. De gewoontes zoals handen wassen voor het eten, jas ophangen, opruimen van speelgoed als de kinderen iets anders gaan doen, zijn bekend bij de kinderen of worden door de pedagogisch medewerker aangeleerd. Geborgenheid betekent een knusse en huiselijke sfeer die al begint bij de deur van de opvang als de kinderen worden opgehaald. Naast een welkome ontvangst is er ook aandacht voor de gezamenlijke momenten aan tafel tijdens het eten, samen spelletjes doen, voorlezen en knutselen. Koekjes bakken, soep maken en onder een dekentje op de bank mogen zitten als het kind moe is.

2. Pedagogische visie

Op De Toermalijn richten we ons, vanuit de antroposofie op een brede persoonlijke ontwikkeling. Het is daarom belangrijk niet alleen het denken van het kind aan te spreken en te ontwikkelen maar ook en juist de sociaal- emotionele -en de motorische ontwikkeling. Zeker die laatste twee krijgen ruimte op de BSO. Het kind ontwikkelt zich het beste als er een harmonie is tussen deze drie: hoofd (cognitief/denken), hart (emotioneel/gevoelsleven) en handen (motoriek/lichaam).

Volgens Steiner, de grondlegger van de antroposofie, is er een ritme te zien in de ontwikkeling van het kind dat om de zeven jaar verandert. Dit betekent voor de BSO dat er aandacht is voor beide groepen kinderen, tot 7 jaar en boven de 7 jaar. Deze verschillende ontwikkelingsfasen vragen om specifieke aandacht en daarmee wordt dan ook rekening gehouden in de omgang met het kind. Wij willen eraan bijdragen dat kinderen kunnen opgroeien tot vrije mensen die hun eigen weg in het leven vinden en dit in goede verhouding kunnen doen tot de anderen waarmee ze samen zijn. Hierbij kan gedacht worden aan het leren spelen, waarbij het kind zelf plezier beleeft en ook rekening houdt met de anderen die meespelen of even rustig iets voor zichzelf willen doen.

Bij BSO De Toermalijn willen wij de kinderen een veilig tweede thuis bieden, waarin de zij hun verhaal kunnen doen en waarin zij zich kunnen ontwikkelen op vele gebieden. We bieden een huiselijke sfeer waar kinderen zich kunnen ontspannen en zich kunnen ontwikkelen door binnen redelijke grenzen zelf hun gang te kunnen gaan. Om dit te leren zal de leiding met regelmaat ook meedoen met het spel. Op studiedagen en in vakanties bieden we activiteiten aan die de kinderen aanspreken, die dicht bij henzelf en de natuur staan.

De tijd die de kinderen bij BSO De Toermalijn doorbrengen is vrije tijd: tot rust komen, plezier beleven en doen wat je leuk vindt. Wij begeleiden kinderen zodanig dat zij hun tijd bij ons zinvol en plezierig kunnen doorbrengen.

3. Pedagogische uitgangspunten en werkwijze

Werken in een BSO is vooral praktisch. Het scheppen van een huiselijke, ongedwongen sfeer staat voorop. Uiteraard bepaalt onze pedagogische visie de manier waarop we de dingen doen. Inzicht in hoe een kind zich ontwikkelt en hoe pedagogisch medewerkers daaraan bij kunnen dragen bepaalt onze houding naar de kinderen en de keuzes die we maken. Hieronder gaan we in op zaken die kenmerkend zijn binnen deze pedagogische visie.

Afgestemd op de ontwikkelingsfasen van het kind

Het antroposofisch mensbeeld gaat uit van ontwikkelingsfasen van steeds ongeveer 7 jaar. Daarin ontwikkelt de mens specifieke vaardigheden op alle ontwikkelingsgebieden. In de kindertijd wordt de basis gelegd voor de verdere ontwikkelingsmogelijkheden in het volwassen leven. Het werken aan een goede basis heeft dus betekenis voor de rest van iemands leven. Omdat iedere fase haar eigen kwaliteit en doelstelling heeft vraagt zij ook om een specifieke benaderingswijze en materialen.

In de eerste 7-jaarsfase leert en ontwikkelt het kind via de nabootsing van zijn omgeving en vooral door te doen. We scheppen daarom voorwaarden waarin het kind ervaringsgericht bezig kan zijn en we voeden vooral op door zelf het goede voorbeeld te geven. In de eerste 7-jaarsfase staat de ontwikkeling van het fysieke lichaam centraal. Het kind leert en ontwikkelt zich via de nabootsing van zijn omgeving en vooral door mee te doen. In de eerste zeven jaar worden de organen nog gevormd en het lichaam wordt steeds meer bewoond door het kind. Dit is bijvoorbeeld te zien aan de motorische ontwikkeling: het kind krijgt steeds meer sturing over zijn bewegingen. Dit wordt in de antroposofie ook wel 'incarneren' genoemd.

Als deze eerste fase goed verloopt zit een kind lekker in zijn vel, voelt het zich thuis in zijn lichaam. Het heeft vertrouwen in zijn eigen kunnen en vertrouwt op zijn omgeving. Als er dingen in deze fase niet goed gaan, uit een kind dit fysiek: bijvoorbeeld door bedplassen, ziek worden, eczeem en allergieën of via fysiek gedrag: slaan, bijten, gillen. Overigens moeten we voorzichtig zijn met het verklaren van dit soort problemen. Een kind brengt natuurlijk ook zijn eigen thema's mee.

In de tweede 7-jaarsperiode maken kinderen een belangrijke ontwikkeling door in het denken en voelen (emotioneel). Het lichaam is eigen gemaakt en kinderen hebben een eigen binnenwereld waarin fantasie en werkelijkheid nog lange tijd door elkaar lopen. Het kind krijgt meer oog voor het sociale en de wereld om zich heen. De volwassene is een belangrijke schakel tussen het kind en de wereld. Kinderen zijn nu vaak wat minder onbevangen en open dan voorheen en krijgen oog voor eigenaardigheden van de ander. De wereld wordt nog vooral in beelden beleefd. Mooie verhalen, beeldend taalgebruik en echte ervaringen hebben ze nodig.

Samen iets doen, een interesse met iemand delen en je daardoor verbonden voelen met de ander is iets dat in deze periode speelt. Vriendschappen sluiten, ruzie maken en weer bijleggen, verschillende gevoelens ervaren. Allemaal oefenterrein voor een rijke ontwikkeling van het kind. Als deze fase goed doorlopen is dan ligt er een goede basis om

het 'ik' verder te ontwikkelen in de puberteit. Sommige kinderen komen al eerder dan op hun veertiende jaar in de Puberteit, dus ook op de BSO zullen sommige van onze oudste kinderen als 'aan het puberen' zijn.

Vanuit deze inzichten scheppen we in de kinderopvang voorwaarden waarin kinderen zich vrij en gezond kunnen ontwikkelen. Daarbij hebben we oog voor de eigenheid van ieder kind. De omgeving en werkwijze zijn gericht op het opdoen van zinvolle ervaringen passend bij de leeftijd van de kinderen.

De basishouding van de pedagogisch medewerker is vragend: wat heeft dit kind van mij nodig in zijn ontwikkeling?

Voorbeeldfunctie

De pedagogisch medewerker heeft een duidelijke voorbeeldfunctie. Wat kinderen de eerste 7 jaar leren, leren zij vooral door (zowel innerlijk als uiterlijk) na te doen. De pedagogisch medewerker is bewust of onbewust middelpunt in gewoontevorming, gedrag en bezigheden. Opvoeden vanuit het (nabootsingwaardige) voorbeeld schept een grote verantwoordelijkheid voor de pedagogisch medewerker.

In de tweede 7-jaarsfase dragen pedagogisch medewerkers een voorbeeldfunctie in hun verhouding tot de wereld. Kinderen in de tweede 7-jaarsfase zoeken voorbeelden tegen wie ze op kunnen kijken om wat zij van de wereld weten en wat zij goed kunnen. Het werken met kinderen brengt hoe dan ook met zich mee dat de pedagogisch medewerker ook werkt aan de eigen ontwikkeling. Dit wordt ondersteund door ons personeelsbeleid.

De basis leggen voor een sterke persoonlijkheid

De ontwikkeling van de persoonlijkheid, het 'ik', ontwikkelt zich door de 7-jaarsfasen heen. Telkens in het midden van zo'n fase zijn er periodes waarin het 'ik' zich ontwikkelt. Deze kunnen vaak als lastig worden ervaren, zowel voor de opvoeders als voor het kind zelf. Het vergt geduld, doorzettingsvermogen en creativiteit om kinderen goed door deze periode heen te loodsen. Door ze te herkennen en te begrijpen, kunnen we de kinderen hierin goed begeleiden. Het ik-bewustzijn ontstaat in de koppigheidsfase, die al achter de rug is als kinderen in de BSO komen. De ik-verwerkelijking komt pas in de puberteit, op de middelbare school. Maar rond het 10e levensjaar beleeft het kind zich voor het eerst op zichzelf staand, los van de wereld waarin het zich tot dan toe opgenomen voelde. Deze ik-beleving gaat vaak gepaard met gevoelens van eenzaamheid en met scherpe kritiek. Kinderen gaan in deze periode opmerken wat eigenaardig is aan de ander. Wij willen kinderen met begrip door deze moeilijke tijd helpen en hen ervaringen bieden waardoor zij zich opgenomen kunnen voelen in het geheel, zoals samen muziek maken of met de natuur bezig zijn.

Spelen en levende ervaringen

Onze BSO biedt in de eerste plaats een huiselijke sfeer waarin het kind kan uitademen na een inspannende schooldag. Er is ook van alles te doen waar kinderen plezier aan kunnen beleven. In allerlei vormen van spel oefenen de kinderen doorlopend sociale en persoonlijke vaardigheden. Daarbij houden we in het oog dat dit in een sociaal veilige omgeving kan plaatsvinden. Ook voor de oudere kinderen vinden we veel buiten spelen

en natuurbeleving belangrijk. De prachtige, natuurlijke schoolpleinen van De Toermalijn nodigen uit tot veel buiten zijn.

Op alle leeftijden geldt dat we hechten aan echte ervaringen: zingen, verhalen vertellen, fantatiespel en samen spelletjes doen gebeurt 'live'. Tv/dvd en computerspel horen weliswaar bij onze wereld, maar we houden ze toch buiten onze BSO. Deze vervangers van 'levend' spel werken vaak verstorend op de sfeer in de groepen en voegen volgens ons niets wezenlijks toe.

Leven met de seizoenen en de jaarfeesten

Eerbiedvolle aandacht voor het levende en dankbaarheid voor wat de natuur ons geeft is iets wat we de kinderen mee willen geven. De natuur, seizoenen en jaarfeesten bieden ons veel mogelijkheden. We leven met de seizoenen door onder verschillende weersomstandigheden naar buiten te gaan. Binnen maken we in de aankleding van de lokalen zichtbaar wat zich buiten in de natuur afspeelt. In het jaarritme zijn er naast de seizoenen ook de jaarfeesten die op school of thuis worden gevierd, en die we in de BSO zo mogelijk een vervolg geven, zoals het Lentefeest, St. Michael en Kerst/winterfeest. Net als de seizoenen heeft elk van deze feesten een eigen kwaliteit die ook in de natuur voelbaar is.

Sociale samenhang

Ouders vertrouwen hun kind(eren) toe aan de zorg van de pedagogisch medewerkers, waarmee de opvoeding van het kind een gezamenlijke aangelegenheid wordt. Het is voor kinderen belangrijk dat zij zich gezien en gekend voelen. Onze pedagogisch medewerkers willen dan ook weten wat er buiten de BSO in het leven van een kind speelt (thuis en op school). Andersom is het ook fijn als ouders weten wat een kind in de BSO heeft meegemaakt. Door goede relaties tussen de pedagogisch medewerkers, ouders en leerkrachten kan een kind de dag ervaren als een geheel, ook al is het op verschillende plekken met verschillende mensen geweest. De sociale samenhang tussen die verschillende plekken vormt de bodem waarop het kind zich gedragen kan voelen.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

In de BSO werken we mee aan een gezonde en vruchtbare basis voor het verdere leven. Hoe steviger de basis, hoe beter een kind later zijn weg in het leven zal vinden en zijn unieke bijdrage aan de maatschappij zal kunnen leveren. Het werk in de BSO is dus niet alleen werken in het hier en nu, maar ook werken aan de toekomst! Milieubewuste en duurzame keuzes horen bij onze huishouding, omdat de aarde, zeker ook voor onze kinderen nog langer mee moet. Vanuit pedagogisch oogpunt kiezen we al bewust voor natuurlijk: biologisch(e) (dynamische) voeding en natuurlijke materialen zijn bovendien gezonder voor mens en aarde.

Vertrouwen

Kinderen krijgen in deze pedagogische benadering vertrouwen mee in zichzelf, omdat hun eigenheid gerespecteerd wordt. De manier waarop zij zich ontwikkelen zien we als uiting van hun eigen weg, ook als die een opgave is. Dit in tegenstelling tot de maatschappelijke tendens om kinderen langs de lat van gemiddelde normaalwaarden te

leggen en wat daarvan afwijkt al vrij snel te problematiseren. In onze optiek moet het kind in principe zelf de norm zijn. Bij het observeren van de kinderen zijn we overigens wel alert. Als het kind een hulpvraag heeft, kijken we natuurlijk wat het kind nodig heeft en zullen we er alles aan doen om aan de hulpvraag te voldoen. Kinderen krijgen vertrouwen in de wereld mee, doordat zij zich verbonden kunnen voelen met hun omgeving en de tijd, waarvoor in onze BSO veel aandacht is.

Aandacht

In het bijzijn van de kinderen gaat het erom dat de pedagogisch medewerkster de dingen met aandacht doet. Luisteren naar de verhalen over de schooldag, een verhaal voorlezen, huishoudelijke activiteiten, handwerken of een spel spelen; als het met échte aandacht gebeurt, ontstaat er vanzelf betrokkenheid en plezier. De kwaliteit (of moraliteit, zoals sommigen ook zeggen) die we in ons werk leggen, wordt overgenomen door de kinderen en werkt zelfs door tot in het lichamelijke en psychische welzijn.

4. Wettelijke pedagogische eisen

In het kader van de Wet Kinderopvang is het van belang dat we hier expliciet aandacht besteden aan vier pedagogische onderwerpen:

1. Emotionele Veiligheid
2. Sociale Competenties
3. Persoonlijke competenties
4. Normen en Waarden

Weliswaar zijn ze grotendeels al verweven in de tekst hierboven, toch zijn het zaken die we hier nog nadrukkelijk benoemen.

4.1 Emotionele veiligheid

Veiligheid heeft te maken met het bieden van een veilige omgeving, een veilige basis waar kinderen zich kunnen ontspannen en zichzelf kunnen zijn. Het is één van de meest belangrijke doelen en een voorwaarde voor kinderen om zich goed te kunnen ontwikkelen. Emotionele veiligheid is een voorwaarde om je ergens thuis te kunnen voelen. Dat thuisgevoel proberen we vooral te geven door zo met de kinderen om te gaan dat zij van ons voelen ‘we vinden het fijn dat je er bent.’ Bijvoorbeeld door:

- hartelijkheid en aandacht te hebben voor ieder kind;
- kinderen te accepteren en te waarderen om wie ze zijn; ook als je je dag niet hebt, kun je rekenen op aandacht en hartelijkheid;
- kinderen de ruimte te geven die ze aankunnen waarbinnen ze spel- en conflictsituaties met elkaar uit kunnen zoeken, maar hulp en begeleiding bieden wanneer dit nodig is;
- kinderen aanspreken op hun gedrag en niet op wie ze zijn;
- kinderen positief benaderen en in hun kwaliteiten bevestigen;
- als pedagogisch medewerker zorg te dragen voor de eigen psychische stabiliteit, zodat zij er ook met echte aandacht voor de kinderen kunnen zijn.

Jezelf kunnen zijn

Als een kind zich veilig voelt, geeft de uiting aan zijn gevoelens, of het nu blij, boos of verdrietig is. Die emoties mogen er allemaal zijn, en we vinden het belangrijk voor een gezonde emotionele ontwikkeling dat kinderen zich leren te uiten. Hoe gaan we om met ongewenst gedrag? Ongewenst gedrag corrigeren we door het gedrag te benoemen en niet het hele kind. Er is een groot verschil tussen zijn en doen. Een stap verder is dat we het gedrag van een kind proberen te lezen als een vraag of behoefte en dit waar nodig positief proberen om te vormen in deze richting. Een kind dat ruzie maakt, wil misschien wel gewoon meedoen maar weet niet hoe het dit moet vragen. Daar kan een pedagogisch medewerker in begeleiden. We gaan ervan uit dat kinderen nooit zomaar iets doen, en dat er altijd een vraag in besloten ligt.

Weten waar je aan toe bent

Regelmaat, gewoontes en regels bieden de kinderen van BSO De Toermalijn duidelijkheid en houvast. Naast de vaste leiding en vaste invallers is een voorspelbaar verloop van de middag en een beperkt aantal duidelijke gedragsregels (zo doen we het hier) belangrijk.

4.2 Sociale competenties

De sociale en emotionele ontwikkeling zijn niet los van elkaar te zien. Een mens kan zijn emoties alleen ontwikkelen in relatie tot anderen: het kind voelt zich op een bepaalde manier en de omgeving reageert daarop, of de omgeving geeft het kind een bepaald gevoel en hij reageert daarop. De volwassenen die het kind omringen dragen in belangrijke mate bij aan deze ontwikkeling. Het groepsgebeuren biedt kinderen veel sociale ontwikkelingsmogelijkheden in het vrije spel, in de gezamenlijke activiteiten en tijdens de sociale momenten als de maaltijden. De pedagogisch medewerkers scheppen een veilig klimaat waarin de sociale competenties geoefend kunnen worden. Bijvoorbeeld door activiteiten te ondernemen waarin kinderen kunnen participeren, door conflicten zodanig te helpen oplossen dat kinderen elkaar en zichzelf beter leren kennen doordat zij hun eigen behoeften leren uitspreken en naar de ander leren luisteren.

Vrij spel

Bij het vrije spel ligt het initiatief bij de kinderen, de leiding heeft daarin een begeleidende en bijsturende rol, maar draagt in principe weinig aan en is niet dwingend. Wel kan de begeleider meespelen. Door de kinderen de ruimte te geven met elkaar positieve en negatieve ervaringen op te doen, kunnen ze sociale competenties oefenen als delen, tegen het verlies kunnen, rekening met elkaar houden, compromissen sluiten en voor zichzelf en de ander opkomen. De pedagogisch medewerker is op de achtergrond aanwezig en beschikbaar om te helpen wanneer de kinderen er niet zelf uitkomen.

Groepsactiviteiten en -momenten

In de groepsactiviteiten komen heel andere sociale competenties aan bod, zoals op je beurt wachten, naar elkaar luisteren, waardering voor elkaar tonen en iets afmaken/tot het einde volhouden. De maaltijd is een gericht sociaal moment waarbij het gezamenlijk eten het uitgangspunt is. Verschillende aspecten zoals geduld, respect, tafelmanieren, aandacht en interesse spelen hierbij een rol. Zo beginnen we pas met eten nadat iedereen zit, stil is en de spreuk gezegd is en helpt iedereen met afruimen. We vragen elkaar om iets door te geven in plaats van over de tafel heen te hangen om iets te pakken en hebben aandacht voor de spullen op tafel. We luisteren naar elkaar en laten iedereen aan de beurt komen die iets wil vertellen.

4.3 Persoonlijke competenties

Kinderen brengen op een BSO vrije tijd door en mogen zelf kiezen wat ze willen doen. Ze hebben op school van alles geleerd en bij ons kunnen ze lekker uitblazen. We bieden van alles aan maar willen de kinderen niet overvoeren met allerlei activiteiten. Er is een ruim aanbod van spelletjes, boeken, knutselmaterialen, speelhoeken en spel- en constructiematerialen en een poppenhoek e.d. De pedagogisch medewerkers bereiden de middag voor in de zin van weten wie er komen en zijn voorwaarde-scheppend. Zo kunnen zij kinderen met verschillende activiteiten helpen, maar veelal op vraag van het

kind. Wij zijn niet van het vermaak en entertainen. Doordat we geen elektronisch vermaak in huis hebben, spelen de kinderen ‘op eigen kracht’. En voor kinderen is niets zo leerzaam als spelen. Tijdens vakantiedagen is er overigens wel altijd een activiteit gepland of een uitstapje. Het voert te ver om alle vaardigheden op te noemen die kinderen oefenen in het spel, maar we noemen er enkele om aan te geven dat we spelen niet zien als tijdverdrijf maar als noodzakelijk en belangrijk. Klimmen, skeeleren, bokjespringen, dansen en andere bewegingsactiviteiten zijn belangrijk in de motorische ontwikkeling om ‘stuurman te worden over je eigen lichaam’. Bouw- en constructiespeelgoed draagt bij aan ruimtelijk inzicht en precisie. Allerlei sociale vaardigheden zoals samenwerken, leidinggeven, een plan maken en uitvoeren komen aan bod in rollenspel, bij (bord)spelletjes en wanneer kinderen samen iets moois of lekkers maken. Verveling zien we niet als iets dat we moeten vermijden, maar als onderdeel van een creatief proces: in de verveling komen kinderen op eigen ideeën. Heel belangrijk om te leren ‘het uit jezelf te halen’. Iets dat je niet leert als je aldoor wordt beziggehouden. De pedagogisch medewerker is vervolgens beschikbaar om kinderen te helpen de plannen/ideeën tot uitvoer te brengen.

4.4 Normen en waarden

Kinderen moeten de kans krijgen om zich de waarden en normen eigen te maken van de samenleving waarvan zij deel uitmaken. Het heeft te maken met het leren wat goed is en wat fout. Dat zit hem in heel veel ongeschreven regels (omgangsvormen). Maar om het kader voor iedereen (personeel, ouders en kinderen) helder te maken hebben we ook een aantal regels en afspraken opgeschreven. Zo weten we van elkaar waar we aan toe zijn en waar de grenzen liggen. De huisregels zijn opgenomen in het informatieboekje voor ouders; in de werkwijze personeel staan veel regels en afspraken die voor medewerkers gelden en de afspraken en regels die voor de kinderen gelden communiceren we mondeling: bijvoorbeeld handen wassen voor het eten en nadat je naar de wc bent geweest. Ze staan ook beschreven in het informatieboekje en in de werkwijze personeel, zodat ouders en medewerkers van elkaar weten welke regels voor de kinderen gelden.

Om de jongste kinderen mee te krijgen in de stroom, geven de pedagogisch medewerkers het goed voorbeeld. Dit zal veelal door de jongsten nagebootst worden, zoals ze dat ook op school in de kleuterklassen doen. Er zijn regels “zo doen we dat hier” die vooral voorgeleefd worden, niet zozeer besproken. De oudere kinderen hebben dit als basis al meegekregen, maar komen in een ontwikkelingsfase waarin grenzen en mensen getest worden. Autoriteit van de leiding is dan belangrijk, de regels zijn er niet voor niets en op deze leeftijd kunnen die uitgelegd worden door de leiding en werkelijk begrepen worden door de kinderen. Als we het over autoriteit hebben, hebben we het over gezag. We willen niet onze macht als volwassene inzetten, maar een liefdevolle autoriteit zijn die duidelijkheid geeft.

Waarden verbinden ons met idealen

Waarden zijn de idealen die we nastreven en waarmee we ons in de dagelijkse praktijk verbinden. Voor zowel normen als waarden geldt dat de volwassenen het goede voorbeeld geven aan de kinderen. Hieronder gaan we wat dieper in op de waarden die we het belangrijkste vinden voor ons werk.

Aandacht

Zoals we hiervoor al schreven, is voor kinderen de manier waarop de volwassenen de dingen doen minstens zo belangrijk als wát je doet. Het gaat er in het bijzijn van kinderen om dat de pedagogisch medewerker de dingen met aandacht doet. Luisteren naar verhalen over de schooldag, een verhaal voorlezen, huishoudelijke activiteiten doen, handwerken of een spel spelen; als het met échte aandacht gebeurt, ontstaat er vanzelf warme betrokkenheid en plezier.

Eerbied en respect

Eerbied gaat over het besef dat we deel uitmaken van een groter geheel; in de manier waarop wij met elkaar samenwerken en met de kinderen omgaan, kunnen we bijdragen aan dat grotere geheel. Eerbied voor het kind en voor de mens in ontwikkeling is een belangrijke ingang. Maar ook eerbied en respect voor natuur en milieu, waarin ons beleid van biologische voeding ook thuishoort. Voor het eten zeggen we een spreuk met de kinderen. Het eten gebruiken we als iets kostbaars, waarmee we niet spelen en dat we niet weggooien. We tonen respect voor de wereld om ons heen en in het bijzonder voor alles wat leeft. We zijn voorzichtig met diertjes in de tuin en planten plukken we niet om ze te vernielen. Als iets kapotgaat, kijken we eerst of we het kunnen maken i.p.v. het weggooien en vervangen.

Echtheid

Voor een gezonde ontwikkeling van de zintuigen, die bij kinderen nog volop bezig is, is kwaliteit en echtheid van belang. We kiezen daarom bewust voor speelgoed en inrichting van natuurlijke materialen en rustige kleuren voor een harmonische sfeer. Ook in de voeding speelt echtheid een belangrijke rol. Geen kunstmatige toevoegingen, maar eerlijke (biologische en zo mogelijk biologisch dynamische) voeding. Ten slotte is echtheid (oprechtheid) in ons gedrag van belang voor de morele ontwikkeling van een kind.

5. De groepen

BSO De Toermalijn bestaat uit twee groepen, waar plek is voor 30 kinderen. Er komen alleen kinderen van De Toermalijn.

De groepsruimten

De BSO van De Toermalijn vindt plaats in het lokaal waar ook de peutergroep 's ochtends gehuisvest is. Het lokaal is ingericht als een gezellige huis- speelkamer. Er is knutselhoeken, bouw hoeken en er staat een groot speelhuis. Er is ook een keuken en een eettafel. Voor de 8+ kinderen gebruiken wij de zaal die wij na schooltijd omtoveren tot een gezellige groepsruimte.

Buitenruimte

De buitenruimte biedt veel mogelijkheden. Kinderen van BSO De Toermalijn kunnen heerlijk buiten spelen op het peuterplein. Als de pedagogisch medewerkers erbij zijn kunnen de kinderen ook spelen op het kleuterplein. Oudere kinderen die toestemming hebben van hun ouders kunnen spelen op het grote schoolplein en op het grasveld met speeltuintje, direct naast de school. Hier kunnen ze via het schoolplein komen en hoeven ze niet de straat op. De buitenruimtes van de school zijn geheel omheind en daardoor veilig voor kinderen.

Op dagen dat er geen school is

Op vakantie- en studiedagen zijn er vaak minder kinderen. Dan is er ruimte voor uitstapjes of wat uitgebreidere activiteiten, zoals naar de kinderboerderij, een museum of park. Op woensdag en vrijdag is er voorlopig nog geen BSO.

Leidster-Kind Ratio (BKR)

De BKR wordt vanaf 1 juli 2024 berekend op locatieniveau in plaats van groepsniveau, waardoor er meer flexibiliteit ontstaat bij het indelen van kinderen. Hierdoor wordt het aantal pedagogisch medewerkers bepaald op basis van het totale aantal kinderen op de locatie, waardoor er meer flexibiliteit ontstaat om kinderen in te delen in groepen die aansluiten bij hun behoeften en ontwikkeling.

Echter als er weinig kinderen op de BSO komen, kan volstaan worden met tweeberoepskrachten, die ondersteund wordt door de aanwezigheid van de leidinggevende, of door een achterwacht die bij calamiteiten direct telefonisch beschikbaar is en binnen enkele minuten ter plekke kan zijn indien nodig.

Afwijken van Leidster-Kind ratio

Op basis van de wet IKK mag er worden afgeweken van de beroepskracht-kind ratio.

Normale BSO dag

De kinderen zijn om 14.15 uur vrij van school. De kleuterlokalen bevinden zich direct naast de BSO. De kleuters worden in het lokaal opgehaald en naar het BSO lokaal gebracht. Een van de leidster is daar aanwezig om de kinderen direct bij de deur op te vangen.

De kinderen van klas 1 t/m 6 lopen zelfstandig vanaf hun lokaal naar de BSO, alwaar de pedagogisch medewerker hen opwacht. De leidsters zijn aanwezig tot 18.30 uur. In het

laatste uur, als er minder dan tien kinderen op de BSO zijn, is er nog één leidster. In de praktijk wordt er maximaal een uur afgeweken van de BKR-ratio.

Vakantiedag/studiedag

Op vakantiedagen en studiedagen is de BSO ook de hele dag open van 8.00 tot 18.30 uur. In dat geval geldt net als voor de dagopvang dat er maximaal 3 uur mag worden afgeweken van de BKR. Dat mag dan in de ochtend een uur tussen 8.00 en 9.00 uur. Hierbij geldt dat er binnen dat uur niet meer dan een half uur wordt afgeweken omdat niet alle kinderen tegelijk worden gebracht. Tijdens de middag nemen de leidsters beide 45 minuten pauze om beurten tussen 13.00 – 14.30 uur. Dan wijken we 1,5 uur af van de BKR. Aan het eind van de dag maximaal een uur tussen 17.30 – 18.30 uur. Net als op normale BSO dagen.

Vier ogen principe

Het vier ogen principe houdt in dat er te allen tijde een volwassene moet kunnen meekijken of meeluisteren met een beroepskracht. Op de BSO De Toermalijn zijn er (uitzonderingen daargelaten) altijd twee pedagogisch medewerkers aanwezig. De groep is open en in te zien vanaf de gang. Op dagen of momenten dat er maar één medewerker zou werken in de BSO wordt door de inbedding in de school, altijd voldaan aan het vier ogen principe. Onder normale omstandigheden werken er twee pedagogisch medewerkers en is daarmee ook het vier ogen principe aan de orde. Het laatste uur aan het eind van de dag blijft er één pedagogisch medewerker over, maar dan lopen er telkens ouders in en uit die kinderen komen halen. Ook die kijken tijdens die momenten mee. Op school zijn ook altijd medewerkers aanwezig tot sluitingstijd.

Continuïteit

De kinderen en de pedagogisch medewerkers komen op vaste dagen. Hoewel op een BSO elke dag de groepssamenstelling anders is, ontstaat er toch continuïteit doordat elke dag op zich een vaste samenstelling heeft. De mogelijkheid om incidenteel van dagen te ruilen en extra dagen af te nemen, heeft weinig effect op de groepssamenstelling. Dit kan alleen als de groepsgrootte het toelaat. BSO De Toermalijn heeft drie vaste gezichten gedurende de week.

Mentorschap

Ieder kind wordt gekoppeld aan een van beide vaste leidsters. Zij is dan de mentor van dit kind. Hierbij wordt gekeken naar een evenredige verdeling onder de leidsters en welk kind die leidster de meeste dagen in de week zal zien. De mentor is voor de ouders in eerste instantie aanspreekpunt, maar in de praktijk zijn beide vaste leidsters natuurlijk aanspreekbaar. De mentor houdt de ontwikkeling en het welzijn van het mentorkind in de gaten en bij zorgen is de mentor degene die het gesprek hierover met ouders aangaat. De mentor vult jaarlijks rond de verjaardag van het kind het kind-volgsysteem in en plant als de ouders hier behoefte aan hebben naar aanleiding daarvan een 10 minutengesprek met de ouders in. De kinderen op de groep zullen in principe geen weet hebben van het mentorschap, omdat wij het belangrijk vinden dat zij met beide vaste leidsters een warme band hebben. Het is vooral in communicatie met de ouders belangrijk.

Bij structurele of extreme situaties moet uiteraard naar diepere oorzaken worden gezocht. Een gesprek met de ouders en verwijzing naar hulpverlening kan dan aan de orde zijn. Ook werken wij met de meldcode kindermishandeling en zullen deze indien nodig in werking stellen.

6. Veiligheid en Gezondheid

De GGD-inspectie eist van elke kinderopvang een jaarlijkse Risico-Inventarisatie Veiligheid (RIV) en Risico-Inventarisatie Gezondheid (RIG). Hieruit volgen actiepunten die terug te vinden zijn in fysieke maatregelen (zoals deurbeveiliging, aftimmering van radiatoren) en afspraken die zijn neergelegd in huisregels en protocollen. Daarnaast hebben of krijgen onze pedagogisch medewerkers een cursus Kinder-EHBO en wordt één van pedagogisch medewerkers ook opgeleid tot Bhv'er (bedrijfshulpverlener).

Het veiligheidsbeleid wordt periodiek geëvalueerd en bijgesteld. Een belangrijk hulpmiddel bij de evaluatie is de ongevallenregistratie, die ook wettelijk verplicht is. Sinds 2018 is de wet IKK van kracht en is er een nieuw Beleid Veiligheid en Gezondheid ontwikkeld. Daar verwijzen wij graag naar.

Huisregels en protocollen

Ten aanzien van de veiligheid zijn er verschillende huisregels en afspraken. Zo mogen kinderen binnen niet rennen (i.v.m. botsen), moet iedereen sloffen of schoenen dragen (om uitglijden te voorkomen), letten we erop dat geen geweld wordt gebruikt, ook niet in het spel, serveren we thee op drinktemperatuur en gieten we overgebleven gekookt water weg (i.v.m. verbrandingsgevaar).

In het protocol veiligheid staan veiligheidsregels voor bijzondere situaties, bijvoorbeeld tijdens uitstapjes. De huisregels en het veiligheidsprotocol zijn opgenomen in de bijlage. Het ontruimingsplan wordt jaarlijks op verschillende momenten geoefend. Dit gebeurt waar mogelijk in samenwerking met de school. Het ontruimingsplan is aanwezig op de groep.

7. Personeel

Werving

Omdat wij opvang bieden vanuit de antroposofische visie is het personeel een kritische succesfactor. Wij zoeken heel nadrukkelijk mensen die zich al hebben verbonden met de antroposofie en/of zich hierin verder willen verdiepen. Wij zoeken mensen die deze visie mee kunnen vormgeven en uitdragen in hun werk. In de praktijk komen we vaak uit op mensen met een achtergrond als oud vrijescholier, mensen die de Vrijeschool Pabo hebben gedaan of Kunstzinnige therapie hebben gestudeerd. Ook studeren er mensen af de school voor Antroposofische Kinderopvang. Ook zij zijn goed voorbereid om op een antroposofische opvang zoals de onze te werken. Zo zoeken wij steeds naar mensen die passen bij onze organisatie, die samen de opvangvorm willen geven.

Inspiratie

Het werk in de kinderopvang is werken aan een gezonde basis en daarmee werken aan de toekomst. De in dit plan geschetste pedagogische werkwijze kan alleen opgebracht worden door mensen die dit werk geïnspireerd en met hart en ziel kunnen doen. Die inspiratie halen we voor een groot deel uit het ons verdiepen in de pedagogie en antroposofie.

Als werkgever ondersteunen we dit door:

- Het aanbieden van vakliteratuur
- Pedagogische verdieping in het teamoverleg
- Mogelijk maken en stimuleren van het volgen van cursussen of opleiding
- Stimuleren van het bezoeken van congressen

Stagiaires

Binnen De Peutergroep en BSO van De Toermalijn is er plaats voor stagiaires. Dit zijn mensen met een expliciete interesse en soms ervaring in de opvang op Antroposofische basis. Stagiaires worden begeleid vanuit hun school en vanuit de organisatie door een stagebegeleider en de leidinggevende. De stagebegeleider in de praktijk is die collega op de groep die de stagiaire het meest ziet en die daar ook ruimte voor heeft en voldoende ervaring voor heeft. Stagiaires zijn bij ons in principe boventallig en beginnen met meelopen en meekijken en krijgen gaandeweg steeds meer taken en verantwoordelijkheden naarmate zij verder in hun opleiding zijn.

8. Contact met ouders

Om tot een goede afstemming in de omgang met het kind te kunnen komen, is het contact met de ouders van groot belang. Dit contact en de overdracht van informatie vindt op verschillende manieren plaats:

- Bij het intakegesprek; dit is het eerste contact met de ouder(s) en kind(eren). We lopen samen het door de ouder ingevulde intakeformulier door en willen een goed beeld van het kind krijgen. We maken afspraken over het wennen. Voor jonge kleuters kan het best veel zijn: naar school in een grotere groep dan ze gewend waren (bijvoorbeeld op de peuterspeelzaal of het kinderdagverblijf), en daarna ook nog op de BSO. Daarom maken we in het intakegesprek individuele afspraken met de ouders over het wennen. Bijvoorbeeld kan het kind een bepaalde periode halve middagen komen of eerder worden opgehaald.
- Bij het ophalen; pedagogisch medewerkers geven een overdracht en melden bijzonderheden ongevraagd, zowel positieve als negatieve. We vragen ouders ook om ons bijzonderheden in het leven van het kind te melden, zodat we hier rekening mee kunnen houden.
- In specifieke oudergesprekken kan wat dieper worden ingegaan op het kind. Het intakegesprek met de ouder geeft ons een beeld van het kind en de bijzonderheden waarmee we rekening dienen te houden, zoals voeding, allergieën en eventuele aandachtspunten in de ontwikkeling van het kind. Jaarlijks is er de mogelijkheid voor ouders om een gesprek te hebben met een van de pedagogisch medewerkers zodat er wat dieper kan worden ingegaan op hoe het met het kind gaat op de opvang. Als de situatie daarom vraagt, kan zowel de pedagogisch medewerker als de ouder tussentijds een gesprek aanvragen.
- Schriftelijke communicatie gebeurt voornamelijk via Konnect.
- Met de ouderraad, het orgaan dat de ouderbelangen vertegenwoordigt, hebben we periodiek contact en horen we wat er leeft onder ouders aan vragen, wensen en zorgen. Dit helpt ons bij het werken aan kwaliteit van de opvang en het afgestemd zijn op hetgeen ouders van ons verwachten.

9. Kwaliteitsbeleid

We werken aan de kwaliteit van onze opvang door blijvend te investeren in verschillende gebieden die we hieronder beschrijven. Vragen en suggesties van ouders of oudercommissie helpen ons gericht aan de kwaliteit te werken. Ook de jaarlijkse inspectie houdt ons scherp. Maar het allerbelangrijkste is wat de kinderen ons aangeven. Zolang kinderen lekker spelen en tevreden zijn, is dat een indicatie dat het leven bij de opvang goed is. Is dit echter niet het geval, dan zullen we altijd zoeken naar een manier om verbetering in zo'n situatie te brengen. Het is immers de bedoeling dat ieder kind zich bij ons thuis kan voelen en op een fijne manier de middag kan doorbrengen.

Pedagogie

In onze teamvergaderingen wisselen we uit en verdiepen ons in pedagogische onderwerpen en de verbinding hiervan met de antroposofie. Daarnaast is er vakliteratuur en houden we elkaar op de hoogte van lezingen, conferenties en nascholing over pedagogische thema's worden.

Spel- en activiteitsaanbod

We zoeken steeds naar spel en activiteiten die aansluiten bij zowel de leeftijd van de kinderen als bij de tijd van het jaar. Daarbij is ook de beschikbare tijd maatgevend. Kinderen komen vanaf 14.15 uur bij ons zijn hebben tijd nodig om te landen alvorens zij iets kunnen of willen oppakken. Tijdens vakantiedagen is er veel tijd om activiteiten te organiseren.

Personeel

De kwaliteit op dit gebied komt naar voren in de teamvorming, samenwerking en individuele werkwijze. We hebben goed opgeleide medewerkers en we werken op verschillende manieren aan de kwaliteit van ons team. De start van de BSO/peutergroep van De Toermalijn geeft een mooie kans om het team van pedagogisch medewerkers te vormen en om een sterke connectie te maken met de leerkrachten van de school. Er zullen regelmatig ontmoetingen plaatsvinden waardoor alle medewerkers met elkaars werk in aanraking komen en zo elkaar leren waarderen en zullen versterken.

Groepsruimten

De kwaliteit van de opvang wordt mede bepaald door de fysieke ruimte waarin de kinderen verblijven. De aankleding, inrichting en verzorging van de ruimten gebeurt met aandacht. Het is sfeervol, verzorgd en uitnodigend.

Klachtenprocedure

Ondanks de zorg die wij besteden aan de opvang van de kinderen, kan het gebeuren dat ouders aanleiding hebben tot zorg of ontevredenheid. Om klachten de ruimte te bieden hebben wij hiervoor een interne klachtenprocedure en een externe klachtenprocedure. Deze is ook te vinden op de website.

10. Tenslotte

BSO te Toermalijn bestaat sinds mei 2022. Het eerste beleidsstuk is geschreven in 2022. Beleidsplan is een levend document. Dit maakt dat dit beleidsstuk, nog meer dan normaal gesproken, een tekst in ontwikkeling is. Jaarlijks zal dit stuk aangepast worden waar nodig.

Met dank aan Jorika Ehrlich, Kind in Beeld B.V.